

Тельник М. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
к.політ.н, асистент кафедри соціальних теорій*

«ДЕЕСТЕТИЗАЦІЯ» КУЛЬТУРИ ЯК ПРОЯВ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ТЕНДЕНЦІЙ В ПОЛІТИЦІ

Входження людства до етапу глобалізації охарактеризувалося загостренням багатьох протиріч суспільно-політичного та культурного розвитку. Однією з таких проблем стала тенденція «деестетизації» сучасності, на яку все частіше звертають свою увагу політологи, культурологи та інші дослідники.

Вищевказана тенденція знайшла свого прояву, зокрема, в поступовому знеціненні традиційного життєвого устрою, формуванню та активному просуванню нових стандартів життя, характерних для суспільства, де домінують тенденції споживання та комерційного відношення до культурних цінностей. Такі тенденції, які отримали дотепну назву «макдоналізація культури», викликають незадоволення та недовіру до неконтрольованих глобальних тенденцій у населення багатьох країн світу.

Саме на цьому етапі, як ніколи гостро, постає питання збереження естетичної складової життя людства, дослідження ролі цієї нематеріально, але від цього не менш важливої для здорового розвитку світового суспільного організму, категорії.

Розглядаючи питання глобальної «деестетизації» сучасності як прояву тенденцій політичного розвитку світу, перш за все, хотілося би визначити поняття естетики в культурному та загальнолюдському розумінні.

Термін «естетика» походить від грецького слова «aisthetikos» – відчуття; такий, що відчуває. В самому загальному сенсі естетику можна зрозуміти як науку про чуттєве пізнання світу, яка пізнає та створює прекрасне та знаходить свій вияв в витворах мистецтва.

Безперечно, мистецтво як таке, а також прекрасне як внутрішнє наповнення будь-якого витвору мистецтва, завжди привертало до себе увагу дослідників. Довгий час естетичні міркування знаходили свого прояву в творах відомих філософів, теологів, митців тощо.

Кожний етап розвитку людського суспільства, його історична та політична динаміка вносили до предмету естетичного розвитку щось своє, доповнюючи, ускладнюючи та збагачуючи його. Так, період античності в перших загальнофілософських приближеннях до цього складного феномену виокремив питання краси та гармонії навколишнього світу, довершеності людського тіла тощо. Красота мистецтва сприймалася в цей час, перш за все, як своєрідне продовження гармонії світу та того, що створено природою.

Середньовічні теологи розглядали естетичні питання як один з шляхів пізнання Бога, один із його численних проявів. Розуміння краси та гармонії цього періоду було звужено до теологічних та церковних трактувань. Безперечно, таке звуження зараз

представляється необґрунтованим та надмірним, однак саме завдяки цьому періоду поглибилось розуміння естетичної краси саме в межах її відповідності красі духовній. Крім того, завдяки протиставленню фізичного та духовного світів, відбулося відокремлення нематеріальної складової естетики.

Надзвичайно великий доробок до розуміння поняття, яке нами розглядається, був зроблений у епоху Відродження. В цей період відбувається повернення до античних цінностей, але це не було сліпе їх копіювання. Якщо визнати, що історія людства рухається по спіралі, то доречним стає порівняння з новим витком суспільного прогресу, коли естетичні категорії античності знайшли своє застосування на більш складному та довершеному етапі суспільного прогресу з урахуванням тих знань, яке отримало людство в Середньовіччі.

Головним напрямом розвитку естетичних поглядів Відродження стає сфера образотворчої практики, намагання вже більш свідомо, ніж у попередніх етапах, наповнити духовним змістом матеріальні форми. Цей процес, на відміну від епохи Середньовіччя, сповнений світла гуманізму та антропоцентричного розуміння світу.

На початку Нового часу естетична складова починає не тільки бути присутньою в мистецтві, а й прагне формувати його норми. Це відбувається через політизацію мистецтва, коли все більшим стає акцент на суспільному призначенні художньої творчості, її моральній та пізнавальній значущості.

Безпосередньо в науковий обіг поняття «естетика» було введено в 1750 році німецьким філософом-просвітником Олександром Готлібом Баумгартеном в його творі «Естетика». Саме з цього часу починається науковий період вивчення естетичних норм. За цей період людство приходить до розуміння, що естетична складова стосується не лише природи, або релігії та не лише художнього або образотворчого мистецтва. Очевидним стає факт, що естетика пронизує собою абсолютно всі сфери людського існування і лише за умови дотримання вимог естетичності можливий суспільний та політичний прогрес всього людства.

Увага дослідників до зниження загального рівня естетичних цінностей людства викликана на нашу думку тим глобалізаційним тиском, який відчувають сьогодні на собі традиційні форми самозбереження суспільно-політичних організмів. Адже цей тиск супроводжується намаганням замінити духовну специфіку кожного регіону світу його комерційним сурогатом, перетворити унікальну форму існування кожного народу на своєрідний «бренд», який легко та неодноразово можна продати.

Занепокоєння з цього приводу є зрозумілим та природним, адже невлучність естетичної субстанції дозволяє лише відчуті її присутності або відсутності в людському житті, але робить надзвичайно важким, навіть її визначення, не кажучи вже про захист та збереження. Вважаємо, що глобалізаційні тенденції, як лакмусовий папірець, проявляють слабкі місця сучасного стану суспільно-політичного організму, а також вказують можливі шляхи його подальшого розвитку.